

Zoetermeers Fotoalbum

Ronald Grootveld

Zoetermeers Fotoalbum

*Foto's uit de collectie van het Historisch
Genootschap Oud Soetermeer
Ronald Grootveld*

Zoetermeers Fotoalbum

Colofon

Medewerkenden:

Alle vrijwilligers van de afdeling Collectie van Oud Soetermeer en al die particulieren die foto's schonken en van commentaar voorzagen

Samenstelling:

Ronald Grootveld

Redactie

Ton Vermeulen

Vormgeving en fotobewerking

Ron Tousain

Uitgave

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Druk

Zalsman Kampen BV, Kampen

© 2010 Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Alles uit deze uitgave mag worden gekopieerd en/of openbaar gemaakt, mits met voorafgaande toestemming van de uitgever, bronvermelding en inachtneming van de auteursrechten.

Zoetermeers Fotoalbum.

Foto's uit de collectie van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer /

Ronald Grootveld. – ill. – Zoetermeer: Historisch Genootschap Oud Soetermeer, 2010

Omslag: Fotobewerking van een kapstokkleed uit de jaren 1930 (particuliere collectie).

Zoetermeers Fotoalbum

Foto's uit de collectie van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Dit album is tot stand gekomen dankzij een legaat van mevrouw E.E. van den Berg-Sterrenberg (1917-2007). Haar grootvader Willem Sterrenberg vestigde zich in 1876 in Zegwaart en opende daar in 1907 het stationskoffiehuis aan de Molenweg. Zijn zoon Willem jr. was onder andere actief voor Nutricia, trouwde met een Duits meisje en vestigde zich in Keulen. Daar werd Lise geboren. Tijdens de bezoeken met haar familie aan grootvader leerde ze de burens van het koffiehuis kennen. Buurjongen Bram van den Berg, boekhouder bij Brinkers, trouwde na de oorlog met Lise. In 1951 kochten zij een huis in de Bernhardstraat, waar zij de rest van hun leven zouden blijven wonen. Beiden droegen de geschiedenis van Zoetermeer een warm hart toe.

Voorwoord

In 1981 vond de toenmalige voorzitter van het Historisch Genootschap de tijd rijp om “het archief” op orde te brengen. Hij doelde daarmee op de collectie foto’s en andere documenten die in dozen en laadjes lagen opgeslagen in de oudheidkamer aan de Julianalaan. Met dat besluit is de basis gelegd voor de fotocollectie, die in de loop der jaren is uitgegroeid tot een unieke verzameling beeldmateriaal over (de geschiedenis van) Zoetermeer en Zegwaart met een omvang van meer dan 14.000 stuks. Vele particulieren schonken in de afgelopen jaren materiaal. Soms wist de vereniging complete collecties te verwerven en nog steeds groeit de verzameling. Een belangrijke impuls daarvoor is de wekelijkse plaatsing van een foto met vraagtekens in het Streekblad. Behalve dat de vraagtekens meestal worden opgelost, komen bij de gesprekken daarover vaak weer nieuwe foto’s tevoorschijn. Wekelijks worden de nieuwe aanwinsten door onze vrijwilligers gescand, beschreven en zorgvuldig opgeborgen. Tegenwoordig worden ook veel foto’s aangeboden ter reproductie. De eigenaren zijn er dan nog aan gehecht. De voorkeur gaat natuurlijk nog steeds uit naar het origineel!

Toen het bestuur zich boog over een publicatie ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het Historisch Genootschap, kwam dan ook de gedachte op om het mooiste materiaal uit de fotocollectie te publiceren. De keuze voor “het mooiste” is altijd voor discussie vatbaar. We hebben die keuze aan Ronald Grootveld gelaten omdat hij als geen ander de collectie kent. Het resultaat biedt een naar mijn mening geslaagde doorsnede van ons fotobestand, zowel in tijd als variëteit, min of meer chronologisch geordend.

Ik wens u veel genoegen en momenten van herkenning bij het doorbladeren van dit album en hoop dat de inhoud u stimuleert om onze collectie nog meer te verrijken.

Fred van Puffelen
voorzitter

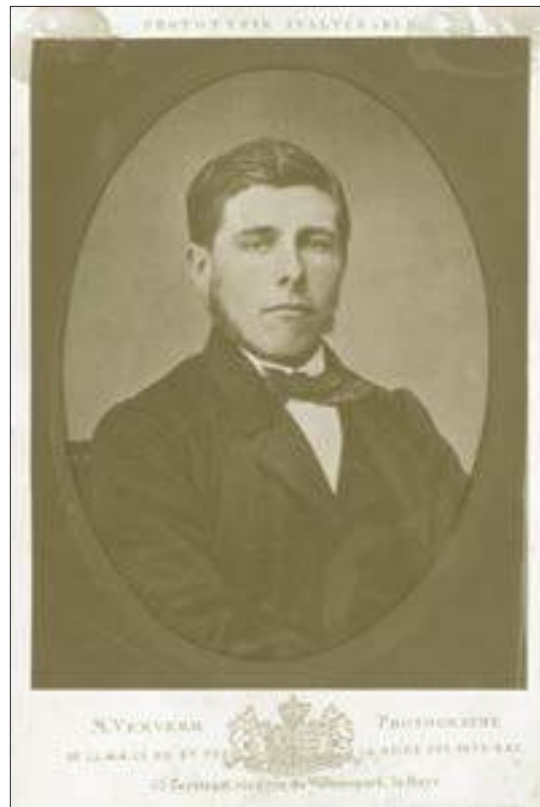

Isaac Molenaar (1796-1866) was vanaf 1827 bijna veertig jaar notaris en gemeentesecretaris in Zoetermeer. Die functies combineerde hij met vele penningmeesterschappen en secretariaten, onder andere van polderbesturen. Deze foto dateert van ca 1860 en is daarmee de oudste in de collectie!

Pieter Bos (1838-1879) was de oudste zoon van burgemeester Jacobus Bos. In 1868 trouwde hij met Christina van Beek. Voor hem was een bestaan als herenboer weggelegd maar hij overleed al op 40-jarige leeftijd. Hij liet “Op Doortocht” aan de Dorpsstraat 8 bouwen, dat tegenwoordig nog steeds in bezit is van een nazaat van hem.

De huidige Nicolaaskerk aan de Dorpsstraat dateert van 1915. Deze foto toont het interieur van de vorige veel kleinere Nicolaaskerk, versierd ter gelegenheid van het 25-jarig herderschap in de parochie van pastoor Petrus van der Hagen in 1896. Op 27 oktober luidde de feestpredicatie 'Weid mijne lammeren, hoed mijne schapen', passend bij de aangebrachte schildering boven de ingang. De krullen op de foto worden veroorzaakt door de loslatende emulsielaag op het glazen negatief.

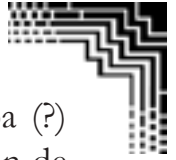
Pieter Klos (1853-1932) was veedrijver tot op zijn 76e jaar. Hij dreef koeien naar de markten in Leiden, Delft en Rotterdam en kwam weer teruggelopen met eventueel door de boeren gekochte koeien. Tijdens een bezoek aan de Leidse markt liet hij zich fotograferen. Rechts zit mogelijk zijn collega de heer Rienties.

Dit boerderijtje uit de 17e eeuw staat nog aan de Voorweg 134-136. Op het hoofd in de Voorwegwetering is een draaibrug bevestigd, gemaakt uit één brede plank die kon worden weggedraaid als er schepen langs kwamen. De foto dateert van omstreeks 1900 en is zeldzaam voor die tijd vanwege de afbeelding van zo'n eenvoudig huis.

Twee dochters van de Zegwaartse tuinder Piet Hoogendam (geb. 1853), Jacoba (?) en Maartje, op hun paasbest. De foto dateert uit 1900-1902. Het gezin woonde in de Dorpsstraat 169 naast de Gereformeerde kerk.

De reden waarom deze dames zich rond 1910 gezamenlijk lieten portretteren is niet bekend. Het zal met een goed of nuttig doel te maken hebben gehad. Staand v.l.n.r. Anna Brinkers, Inge Vos, Anna Bouman, Nel Jongerius, ?, Aal Bos, ?, zittend Adriana Blonk, Agatha Jongerius en Ali Blonk.

Schilder Koenraad Veer (geb. 1859) met zijn zoons Jan en Willem. De jongens hebben flesjes melk in hun handen. De foto is omstreeks 1907 gemaakt. Het gezin woonde in de kleine huisjes tegenover Nutricia.

De broers Cornelis en Adrianus Noordam begonnen in 1895 hun grossierderij in boter en kaas en andere zuivelproducten. Enkele jaren later stichtten zij de fabriek van melkproducten Zeelandia aan de Dorpsstraat. Op de foto poseren personeelsleden met een boter- en kaaskoets rond 1905 voor het nieuwe pakhuis achter Dorpsstraat 163.

Toen was geluk nog heel gewoon. In 1904 staat de dienstbode van dominee Bootsma (die aan de overkant woonde) voor 't Oude Huis aan de Dorpsstraat te breien. Veldwachter Marinus Noppe houdt een oogje in het zeil.

Deze heren staan rond 1907 op een boerenerf gereed voor de jacht.

V.l.n.r.: Rademaker (?), ene Lorrewaai, Martien van der Hagen, directeur van Nutricia, Frits Bos, zoon van de burgemeester en de heer Francken met een geweer nonchalant op de schouder.

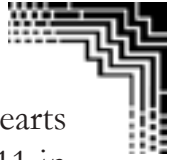
Anna van Stein en Kee Smits rond 1905 in een gesteven dienstbode-uniform. Met deze kleding moesten zij zich onderscheiden van hun mevrouwen, die in dameskleding over straat gingen.

In 1900 vestigde de oorspronkelijk uit Groningen afkomstige veearts Klaas de Vink zich in Zoetermeer. Hij poseert in een Utrechtse fotostudio met zijn vrouw Maria de Raad, die daar geboren was en hun zoontje Abraham Leendert, die in 1906 in Zoetermeer is geboren.

Abraham Leendert en zijn broertje Marinus de Vink waren de zoontjes van veearts Klaas de Vink. Zij staan hier braaf met hun kruiwagen en de hond omstreeks 1911 in de tuin aan de Vlamingstraat.

P.W.L. Numan was de eerste fotograaf die zich vestigde in Zoetermeer, in 1915. Zijn woonhuis annex fotowinkel stond aan de Dorpsstraat 11. Aan de gevel hangt een vitrinekast met voorbeelden van zijn werk. Ook deze foto maakte hij zelf. Twee jaar later verhuisde hij naar Zegwaart, Dorpsstraat 156.

Het laatste gedeelte van de Schinkelweg omstreeks 1910, tegen Den Hoorn aan. Hier was de gemeentelijke laad- en losplaats voor schepen, die nog alle zeilden of werden getrokken. Voor het huis rechts staan leden van de smidsfamilie Rademaker.

De Firma Verhoeff had een graanhandel aan de Dorpsstraat 36 waar sinds de 17e eeuw een grutterij gevestigd was geweest. In de jaren 1960 brandden de gebouwen af. Personeel rond 1916, v.l.n.r.: A. van der Horst, (Jan?) Mulder, Mien Buitendijk, Gerarda Kuitens, Verhoeff, zittend Hein Mulder, twee Duitse jongens en Arie Koot, liggend twee zoons van Mulder, waarschijnlijk Bert en Luc met hun konijnen.

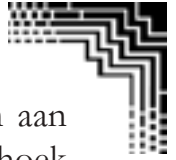
De oude herberg De Gouden Leeuw had tot 1874 ook als raadhuis van Zoetermeer gediend. Het etablissement werd door de Algemene Nederlandse Wielrijders Bond rond 1910 tot Bondshotel verheven. De Dorpsstraat was bij gebrek aan een Rijksweg toen nog de doorgaande weg voor de reis Den Haag – Gouda.

Piet Opstal (geb. 1883) handelde in paarden maar dreef vooral een café op de hoek Stationsstraat-Dorpsstraat. Hij zit hier rond 1918 op zijn erf met een onbekende jongeman en enkele van zijn tien kinderen: Gerard, Arie en Wim Opstal en mogelijk Kees Opstal.

Het kruispunt Den Hoorn – Rokkeveenseweg in 1913. De fraaie straatlantaarn aan de gevel brandde toen al op gas. Links een ANWB-wegwijzer. De paal op de hoek beschermde het hek tegen afslaan de wagens. Voor de fotograaf liep de hele buurt uit.

Het station Soetermeer-Zegwaard, gebouwd in 1878, brandde in 1908 geheel af. Direct werd een nieuw wachtlokaal gebouwd en op de foto gezet. Er was rond 1915 nog veel personeel nodig voor het komen en gaan van de treinen. Links het nog bestaande huis van de stationschef bij station Zoetermeer Oost.

In 1896 stichtte Martinus van der Hagen een stoomzuivelfabriek aan de Molenweg in Zegwaart waarin onder de handelsnaam Nutricia van meet af aan kindermelk geproduceerd zou worden. Nutricia bouwde rondom de fabriek ook woningen voor het personeel. Het vervoer gebeurde in 1913 natuurlijk nog met paard en wagen.

De drie huisjes links staan nog steeds naast de Nicolaaskerk. Tot in de tweede wereldoorlog zouden leilinden tegen de zon het beeld van de Dorpsstraat bepalen, samen met de afgepaalde stoepen. Isaac Heemskerk, een Zoetermeerse winkelier, liet deze ansichtkaart rond 1915 drukken.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bezetten de Duitsers België. Vele Belgen vluchtten naar Nederland waar zij werden opgevangen in kampen maar ook door de plaatselijke bevolking. Ook in Zegwaart waren in 1917 Belgen opgenomen. Eén van hen overleed en werd achter de Nicolaaskerk begraven.

Tot 1860 kon je dwars over de Dorpsstraat richting Leiden varen. Het water van de Delftsewallenwetering is hier al afgedamd maar loopt nog wel tot aan de Hervormde kerk. De huizen rechts maakten later plaats voor een parkeerterrein. De lantaarn links verlichtte de ingang van de gasfabriek, die hier van 1907-1917 heeft gestaan.

De Vlamingstraat in 1913 gezien naar de Dorpsstraat. De stoepen waren nog particulier eigendom. De wetering grensde direct aan de straat en werd nog druk bevaren. Rechts staat de oude metselaar Cornelis van der Lecq.

Christiaan Pauk verkocht petroleum en ging met zijn hondenkar de huizen langs. In 1918 kreeg Zegwaart elektriciteit maar men brandde binnenshuis nog lang petroleumlampen. De foto is gemaakt omstreeks 1920, vermoedelijk in de Piet en Dorasteeg aan het begin van de Molenweg, de huidige Pilatusdam.

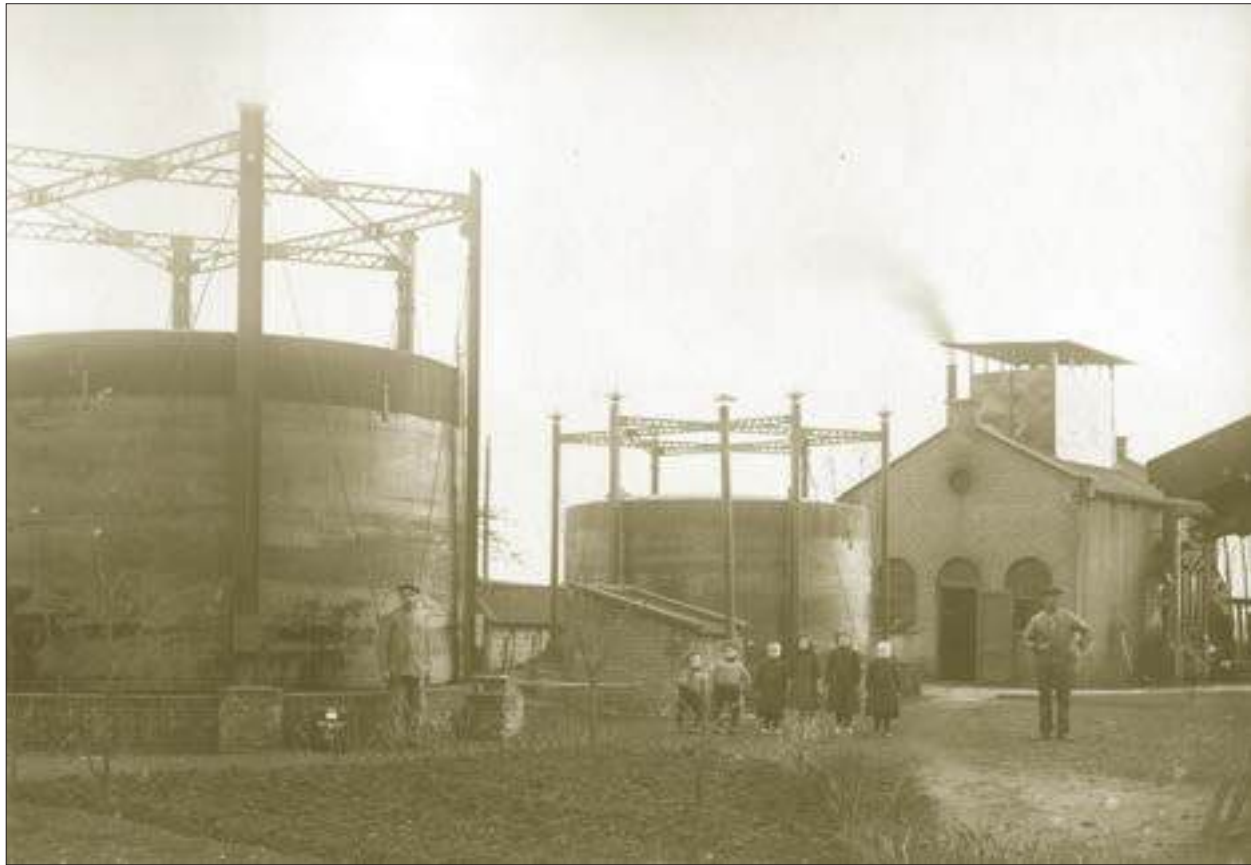

De Dorpsstraat vastgelegd in 1913. Rechts nr. 78, herberg De Jonge Prins, waar ook het raadhuis van Zegwaart was. Daarnaast het kapitale huis van graanhandelaar Jacobus Lammens, waar achter zijn graanpakhuis staat.

Aan de Delftsewallen achter de Dorpsstraat verrees in 1907 een petroleumgasfabriek, uiteindelijk met twee gashouders en een fabrieksgebouwtje. Ook hoorde er een woning voor de gasfitter bij. De fabriek sloot in 1917 vanwege gebrek aan kolen. Een jaar later verving men de gaslantaarns op straat door elektrische, gevoed door het elektriciteitsbedrijf van Delft.

Cent Kruik was van oorsprong wagenmaker maar gaf op zijn oude dag ook ansichtkaarten uit. Deze kaart van het midden van de Dorpsstraat uit circa 1905 (links is sinds 1972 een supermarkt gevestigd) heeft hij zo te zien zelf aan zijn jarige “*waarde oom*” gestuurd.

Martinus van Staveren liet in 1891 herberg De Zwaan herbouwen en vestigde er een koffiehuis met uitspanning voor paarden. De foto is enkele jaren na de bouw gemaakt. Twaalf jaar later kocht zuivelgroothandel Noordam het pand. Nog steeds staat het aan de Dorpsstraat, vlak bij de Stationsstraat.

Het gezin van Kees en Aaltje van der Sman-Lamens gefotografeerd in 1924-1925. Jo (geb. 1914) en Koos (geb. 1916) hebben matrozenpakjes aan. Hun broer Rien (geb. 1912) was daar toen nog te jong voor. De foto is waarschijnlijk gemaakt bij een bezoek aan de stad want huizen met balkons waren toen in Zoetermeer zeer zeldzaam.

Het café van Piet Opstal aan het begin van de Stationsstraat. Zoals te zien schonk men hier onder andere melk, limonade en bier van brouwerij De Gekroonde Valk uit Amsterdam, die uiteindelijk door Heineken werd overgenomen. De foto dateert uit het begin van de 20e eeuw. Het is waarschijnlijk dat mevrouw Opstal met een zoontje voor de deur staat. Jongetjes droegen tot hun 2e jaar jurkjes.

In 1861 kreeg Zoetermeer-Zegwaart een christelijke lagere school. Rond 1910 waren er al zes onderwijzers. V.l.n.r.: juf Bijlsma, ?, meester A. Brauckmann, bovenmeester D. Riezebos, juf E. Geurts en meester H. Nieuwenhuijsen. Brauckmann publiceerde in 1915 al artikelen over de geschiedenis van Zoetermeer in de regionale kranten.

De dochters Aagje en Adrie van veldwachter Kees van der Graaf pronken hier op hun ezeltjes in de Vondelstraat, toen nog De Tien Plagen genaamd. Hun broertjes Koen en Dingeman zijn herkenbaar aan hun gespikkelde strik. Bijna alle kinderen liepen in 1920 nog op klompen.

Albert Muilwijk en zijn zwager A. van der Plas verplaatsten zich in de jaren twintig per fiets. Op zondag waarschijnlijk, getuige de nette bolhoeden. Albert had een kruidenierszaak aan het begin van de Zegwaartseweg en zijn zwager was chef bij de fabriek van Nutricia.

Al in 1916 werd geklaagd dat het ophalen van de Pilatusbrug het wegverkeer belemmerde. Het zou nog tien jaar duren eer een duiker in de plaats van de losse brug werd gelegd. Scheepvaart werd toen onmogelijk. Sindsdien heet het hier Pilatusdam, een nog steeds niet verklaarde naam.

Arnoldus Gabriel Arkesteijn (1893-1988) trad in 1916 in het klooster van de paters Capucijnen te Tilburg in. Acht jaar later keerde hij terug in Zoetermeer om zijn familie te bezoeken. Zijn driejarige neefje Arie Janson werd voor de gelegenheid ook in een monnikspij gehuld.

Johannes Wilhelmus Groenewegen (geb. 1884) boerde aan de Voorweg en had van 1913 tot 1958 zitting in de gemeenteraad van Zoetermeer als vertegenwoordiger van de katholieke gemeenschap, waarvan 26 jaar als wethouder. Hij is hier geportretteerd met zijn vrouw Trijntje (Catharina Adriana) Spruit en hun kinderen, v.l.n.r.: Jans, Bertha, Hein, Bets en Jan. Het echtpaar was even oud, op de foto ongeveer 43 jaar.

In 1921 organiseerde de Hollandsche Maatschappij van Landbouw een grote tentoonstelling in Zegwaart. Van heinde en ver kwamen boeren, tuinders en belangenverenigingen om hun producten onder de aandacht te brengen. Tuinbouwvereniging “Ons Belang” behaalde een tweede prijs met haar prachtig uitgestalde assortiment groenten. V.l.n.r.: Piet van Dalen, ?, Flip van der Wees en Kees van Mullem.

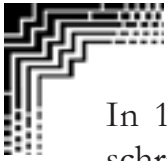
Bert en Willem van Wensveen waren met hun accordeons in de jaren 1920 graag geziene gasten op feesten en partijen. Hun woonhuis was het logement “De Luis aan de Ketting” aan Den Hoorn.

De Firma Van der Goes had een manufacturenhandel aan de Dorpsstraat 77. In 1928 organiseerde men een bazar ten bate van de kruisvereniging Het Groene Kruis. Mevrouw A.M. van der Goes-de Haan en haar dochter Willemien staan hier in een kraam met baby-artikelen.

In 1931 bezocht de fotograaf van 's-Gravenhage in Beeld, een geïllustreerd tijdschrift, Zoetermeer. Hij was gecharmeerd van de vele pittoreske plekken, zoals deze kwakel of voetbrug die toegang bood tot de huizen Vlamingstraat 12-18.

Grabel van der Burg dreef een transportbedrijf in de Stationsstraat “over het spoor”. Ter gelegenheid van een tentoonstelling of optocht rond 1925 versierde hij zijn groentekar met lampions en klimop. Ook de gemuilkorfde trekhond werd versierd.

Ijspret is van alle tijden. Hier schaatst de kleine Tini Palte in 1924 op friese doorlopers, stevig ingepakt tegen de kou. Zij was de dochter van dokter J.W. Palte, die huisarts was in Zoetermeer van 1915 tot 1950.

Na de komst van het spoor in 1878 vestigden zich met regelmaat medewerkers van de Spoorwegen in Zoetermeer. Helmert Veldhuizen (geb. 1870) was afkomstig uit Kralingen en kwam in 1907 naar Zoetermeer als seinhuiswachter. Hier staat hij rond 1925 op de foto in het seinhuis dat vlak naast de spoorwegovergang stond.

Het doen van de was zonder machine was een behoorlijke klus. Wie het zich kon veroorloven had daarvoor hulp. De familie Karens aan de Dorpsstraat 6 schakelde in 1927 Neel de Koning, en moeder en dochter (Neel) Sluiter in.

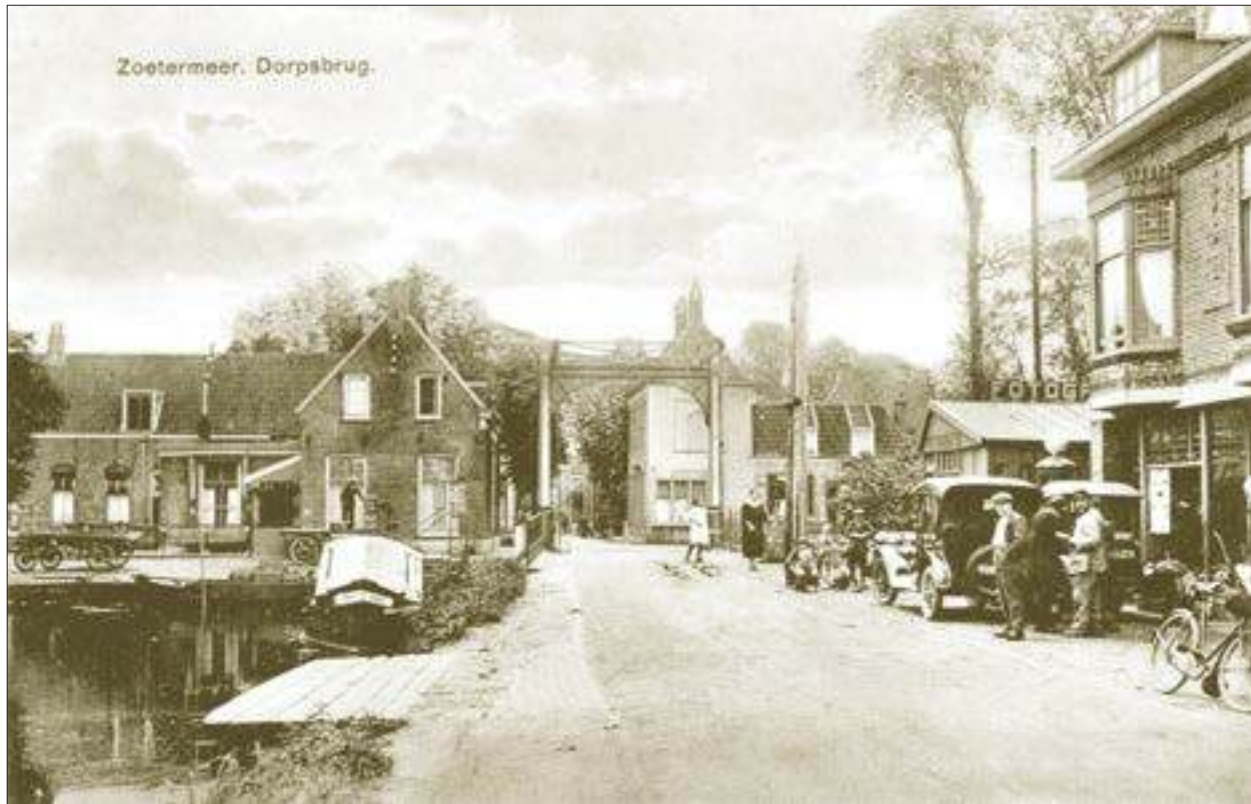

Hendrik Nieuwenhuijsen kreeg in 1904 een aanstelling als onderwijzer aan de christelijke school en gaf tot 1942, inmiddels als bovenmeester, de kinderen les. Hij kon meeslepend vertellen en maakte zich maatschappelijk op vele terreinen verdienstelijk. Hij was mede-oprichter van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer in 1949.

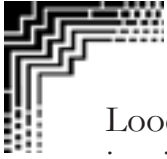
De Vlamingsstraat bij de Dorpsbrug naar de Dorpsstraat rond 1930. Rechts staat het houten gebouw waarin fotograaf Pieter van der Neut zijn fotografiezaak had. In 1927 werd deze overgenomen door Cornelis Dekker onder de naam Foto Studio.

Arie Knijnenburg, het zoontje van Cornelis Knijnenburg en Catrien Knijnenburg-Koot, gefotografeerd in zijn ledikantje in 1930.

Loodgieter Dirk van Duijvenbode, hier met pet, (geb. 1880) met enkele familieleden in zijn werkplaats aan de Dorpsstraat. Op de achtergrond een paar in 1939 gemobiliseerde soldaten. Van Duijvenbode was van 1935-1939 wethouder en tot 1941 gemeenteraadslid van Zoetermeer voor de Vrijheidsbond.

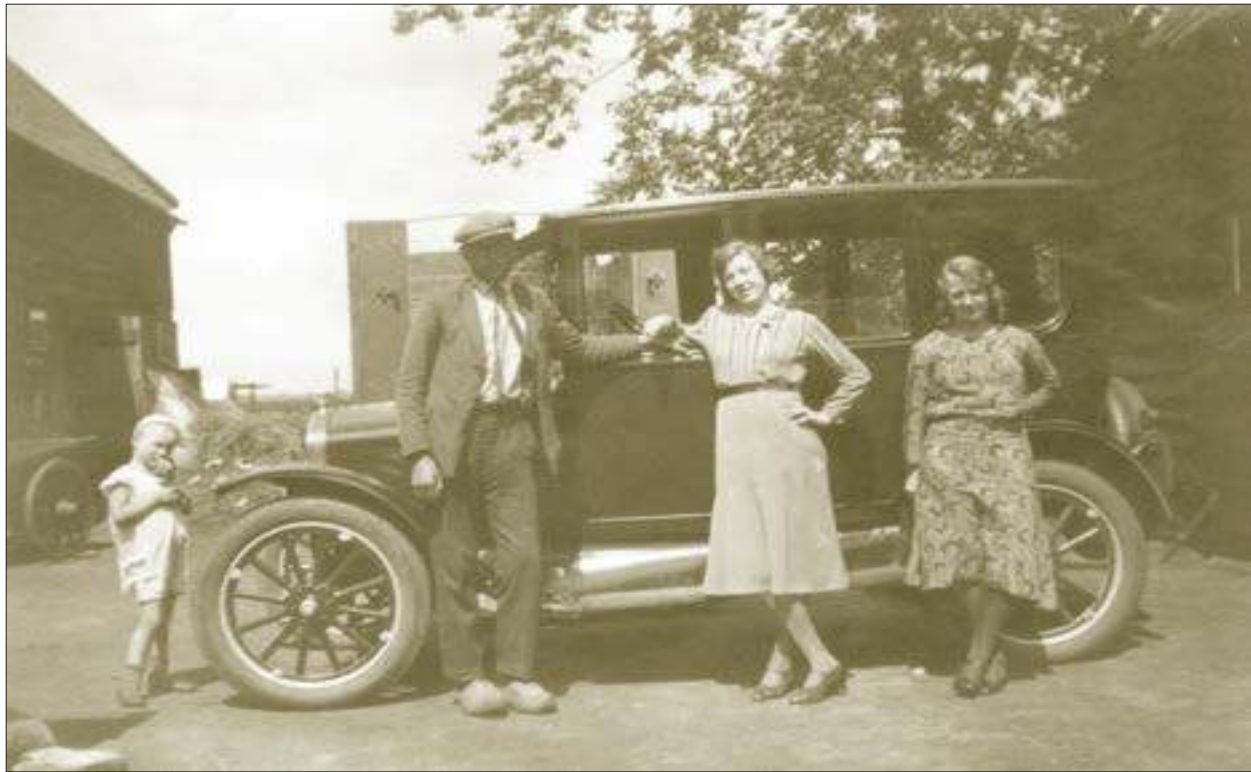

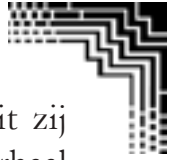
Giel Klos (1876-1967) was evenals zijn vader Pieter Klos veedrijver. Hij is hier rond 1930 gefotografeerd met zijn onafscheidelijke wandel- en drijfstock, waarschijnlijk in Leiden of Delft.

Albert Muilwijk en familie zo trots als een pauw bij de eerste auto die de kruidenierszaak zich rond 1930 kon veroorloven. Albert had zijn winkel aan het begin van de Zegwaartseweg op nummer 2.

In 1936 was de (lagere) schooltijd van Riet van Doornen afgelopen. Hier zit zij (midden) voor het laatst, met Hermien en Johan van Doornen, in de klas. Het verhaal gaat dat zij zo'n goede leerling was, dat meester Nieuwenhuijsen haar graag een jaartje extra had gehouden.

Jan van der Spek (1912-2001), zoon van een vrachtrijder, stond beter bekend als doctorandus Van der Spek omdat hij jarenlang de enige academicus in Zoetermeer was. Hij begon zijn carrière rond 1930 als schoolmeester en was ook jarenlang voorzitter van het Historisch Genootschap. Op het bord heeft hij de tekst van gezang 414 uitgeschreven.

Cornelis Petrus Blaauwhof (1890-1964) kwam in 1918 als gemeentesecretaris naar Zoetermeer en zou in functie blijven tot 1955. Met burgemeester N. Vernède kon hij het slecht vinden, ze ontlieden elkaar zelfs op het gemeentehuis. Hij zou gezegd hebben dat je voor secretaris tenminste nog een diploma nodig had en voor burgemeester alleen maar Nederlander hoefde te zijn. Hij is hier met zijn vrouw M.M.J. Blaauwhof-van der Weijden en hun 10 kinderen rond 1940 afgebeeld.

Willem Sterrenberg (1858-1940) opende in 1907 het stationskoffiehuis aan de Molenweg. Het stond (en staat) naast Nutricia en vlakbij het spoorwegstation. Nadat de passagierstreinen in 1938 vanwege gebrek aan reizigers niet meer in Zoetermeer stopten, was zo te zien de klandizie verlopen.

De Oude hervormde Kerk aan de Dorpsstraat dateert uit 1785-1787. Tot aan de noodzakelijke grondige restauratie in 1970 stonden er vaste banken in de kerk. In de jaren 1930 lagen de bijbels al gereed op de herenbanken. Het houten zogenaamde doophek rond de preekstoel verdween in 1970.

M.Th.H.M. Goossens was notaris in Zoetermeer van 1935-1956. Hij volgde vader en zoon Van Hamersvelt op, die dit ambt hier vanaf 1884 hadden bekleed. De foto is gemaakt in de werkkamer van het huis dat hij in 1935 aan de Vlamingstraat 83 liet bouwen. Op zijn bureau staat op een dempend stuk vilt de schrijfmachine waarmee ongetwijfeld vele akten zijn vervaardigd.

Deze foto is gemaakt aan de Voorwegwetering bij slagerij Westgeest. Kleine Gerard Westgeest mocht even op de boot van Jan Arbouw. Deze kwam voor de Tweede Wereldoorlog regelmatig langs om ketels te lappen en stoelen te matten. Ook verkocht hij kanaries.

Na het vertrek van L.R. Middelberg, die Zoetermeer en Zegwaart verenigde, kwam mr. Noé Vernède in 1939 als burgemeester naar Zoetermeer. Hier wordt hij met zijn vrouw op het schoolplein in de Dorpsstraat begroet door de schooljeugd. De olympische groet met gestrekte arm was toen nog niet zo besmet als deze na het Nazi-tijdperk zou zijn.

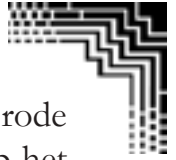
Aan de Vlamingstraat lag naast het woonhuis (nr. 12) het botenhuis van beurtschipper Dirk Sentel (1876-1940). Ook de twee generaties voor hem waren al schipper in Zoetermeer en zijn zoon Koos volgde hem op. Met het buiten werking stellen in 1957 van de sluis aan het einde van de Leidsewallenwetering was het met de scheepvaart in Zoetermeer gedaan.

Eind augustus 1939 werd de oorlogsdreiging zo groot dat in Nederland de mobilisatie werd afgekondigd. Vele mannen werden opgeroepen voor militaire dienst. Wachmeester Wim van Spaendonck uit Tilburg werd hier gelegerd en hield een dagboek bij. De foto toont Nederlandse militairen in de Molenstraat, een maand voordat de oorlog zou uitbreken.

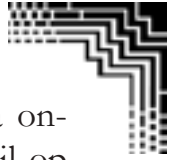
De spoorwegovergang in de Stationsstraat in 1940. Er was nog geen sprake van rode lichten, wel van handbediende bomen. Links is nog net een seinhuisje te zien. Op het eerste huis over het spoor zijn, zoals toen gebruikelijk, aanduidingen voor de machinist geschilderd.

Kruidenier Albert Muilwijk had een eigen winkel aan het begin van de Zegwaartseweg. Een leilinde zorgde voor schaduw. De meisjes zijn gesnapt tijdens het wassen van de ramen, tussen 1930 en 1940. De “A-merken” maakten volop reclame op emaille borden.

Tegen het einde van 1944 was transport van voedsel uit Oost-Nederland bijna onmogelijk geworden en in de steden heerste hongersnood. Velen zochten hun heil op het platteland. Bij de boerderij van Gerrit Noordam aan de Voorweg 107 staan de voedselhalers in 1944 met fietsen en karren om wat aardappelen te bemachtigen.

Aan het einde van de tweede wereldoorlog organiseerden de Binnenlandse Strijdkrachten zich om bij het voorziene vertrek van de Duitsers orde en rust te kunnen bewaren. Op 5 mei 1945 bezetten ze de openbare lagere school in de Dorpsstraat. Henk Knol en Gerard Scheenaard hielden met hun stengun de wacht. De Duitsers zaten nog in de christelijke school aan de overkant van de straat.

De vlaggen hangen al uit de huizen in de Dorpsstraat op Bevrijdingsdag 1945. Diezelfde dag raakten Duitse soldaten en BS'ers nog slaags met elkaar, waarbij twee doden vielen.

Ook in 1944 kon er al worden gezwommen in de Noord Aa, de plas in Zoeterwoude, die nu nog bestaat en waarnaar het Zoetermeerse recreatiegebied is genoemd.

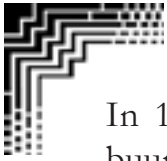
V.l.n.r.: Riet van Doornen, Joop en Ben Veldhuizen, Piet van der Spek, Hermien en Johan van Doornen.

Na de oorlog was er weer voorzichtig tijd voor aangename dingen. Marcus Pos trok met een ijscowagentje langs de huizen. Zijn werkgeefster was de weduwe van P. Heijnen, die later een cafetaria zou beginnen op het Piet Heinplein.

In 1950 behoefden hinderlijke bedrijven nog niet te worden geweerd uit woonbuurten. Tegenwoordig worden wonen en bedrijvigheid gescheiden. Miel Jongerius had toen een moderne garage met benzinepompen aan de Stationsstraat 110.

De Leidsewallen in de tijd dat het water nog diende als haven van Zoetermeer. Dat was in de jaren vijftig wel afgelopen omdat het vrachtvervoer per auto veel efficiënter kon. Het huis met de lage raampjes dateert uit 1651.

Toen dokter J.W. Palte in 1950 afscheid nam, was hij 35 jaar huisarts geweest in Zoetermeer. Zijn dankbare patiënten schonken hem en zijn echtgenote (geheel links) voor die tijd zeer gewilde cadeaus: een radio en een kolenhaard. Een koelkast had nog bijna niemand.

Een groot deel van het gemeenschapsleven speelde zich rond 1950 af in kerkelijk verband maar ook in de kroeg. Het interieur van café Ons Genoegen van Toon van Fraassen toont ook nu nog knus. Niet veel later verbouwde hij het pand tot restaurant De Meerbloem, Dorpsstraat 121.

Eind jaren 1940 kwamen de kisten van de groentenveiling 's middags leeg terug en werden ze gelost aan de Leidsewallen. De buurtkinderen vermaakten zich er prima mee. V.l.n.r. en van boven naar onder: Cock Kühلمان, Teun Klos, Kees, Aad en Johan Hoogduin, Jan Hoogerdijk, Aart Baars, At Kerstens, Dirk Kühلمان, Corrie Hoogduin, Annie en Chris Hoogerdijk, Hans Kerstens.

Jan Dekker bouwde dit fraaie huis in 1935 voor notaris M. Goossens, die hier kantoor aan huis hield. Het in de stijl van de Delftse School gebouwde pand aan de Vlamingstraat 83 doet romantisch aan. Het zou later een rijksmonument worden.

Wanneer kinderen tot de “jaren des onderscheids” komen mogen ze deelnemen aan de communie in de Katholieke Kerk. De Eerste Heilige Communie is dan ook een feestelijke aangelegenheid. Anita van der Meer, dochter van het echtpaar van der Meer-Opdam, is voor de gelegenheid in 1954 traditiegetrouw als “bruidje voor God” gekleed.

Wat begon als een smederij groeide in de loop der jaren uit tot het Zuid-Hollands Tractorenbedrijf van G. Braam. In 1956 staan de gerepareerde tractoren en landbouwwerktuigen aan de Dorpsstraat 2 te wachten op de eigenaar.

Willem van Reeuwijk (geb. 1888) was boer aan de Rokkeveenseweg. Op zijn land, dat richting Stationsstraat liep, werd in 1929 de Molenstraat aangelegd. Deze heette in de volksmond nog lange tijd Willem van Reeuwijkstraat. Hier voert Van Reeuwijk zijn biggen in de jaren 1950.

In 1952 liet Toon van Fraassen een feestzaal annex bioscoop bouwen achter zijn restaurant aan de Dorpsstraat. In het halletje geheel links op de foto, was een automatiek, waar je snacks “uit de muur” kon nemen. De steeg werd daarom Kroketteensteeg genoemd.

Na de Tweede Wereldoorlog werden slechts mondjesmaat nieuwe huizen voor Zoetermeeders gebouwd. Lise van den Berg-Sterrenberg is trots op haar nieuwe keuken met voor 1950 kenmerkend granito aanrecht, petroleumstel, zand-, zeep- en sodabakjes en pannenrek.

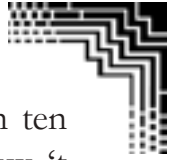
De Hollandsche Maatschappij van Landbouw stichtte in 1954 een school aan de Meidoornlaan. In één gebouw waren zowel een landbouwhuishoudschool, uiteraard voor meisjes, als een lagere landbouwschool gevestigd, meer technisch en bedoeld voor jongens.

Het boerenechtpaar Nico van Leeuwen (geb. 1887) en Jaan van Leeuwen-van Wissen in 1955 op een bankje voor hun Leeuwenhoeve aan de Zegwaartseweg 96. Op het erf van hun boerderij startte rond 1970 tuincentrum Forsythia, de moeder van de Intratuinen.

De statige Gereformeerde Pelgrimskerk, gebouwd in 1932. De foto is genomen ten tijde van de aanleg van de Karel Doormanlaan rond 1955. Verenigingsgebouw 't Centrum achter de kerk zou pas enkele jaren later worden gebouwd.

Eind 1953 kwamen de gemeente Zoetermeer en Brinkers Margarinefabrieken tot overeenstemming over de bouw van huizen in wat de Zeeheldenbuurt zou worden. De vijfjarige Ben Brinkers assisteerde de volgende zomer bij het leggen van de eerste steen voor 42 huizen aan de Trompstraat.

De oprichting van de SPAR-inkooporganisatie door de Zoetermeerder A.J.M. van Well in 1932 was een groot succes. Vele kleine kruideniers sloten zich aan en verkochten voortaan onder de merknaam SPAR. Kees Klos aan de Stationsstraat 101 was één van hen. Hier staat hij in zijn winkel met zijn zoon Puck en zijn vrouw in 1952. Alles werd toen nog vanachter de toonbank verkocht.

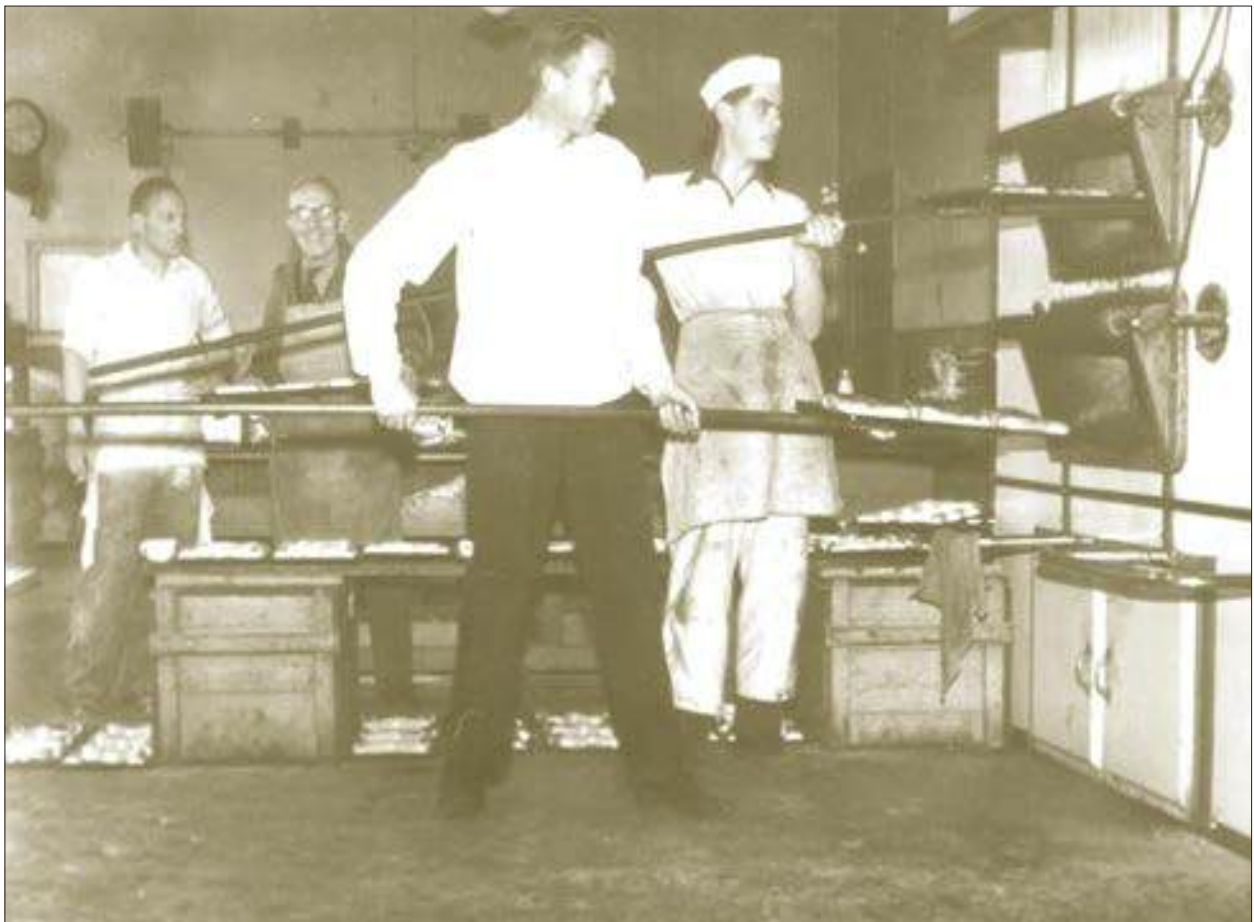

Het aantal kinderen groeide in Zoetermeer in de jaren (19)60 enorm. De nieuwe openbare kleuterschool aan de Meidoornlaan had in 1965 zelfs een noodgebouw, voordat het stenen schooltje De Sloep tot stand zou komen.

In de Dorpsstraat was in de jaren vijftig een koek- en banketfabriek gevestigd, genaamd “De Duif”. Hier schuift Koos van der Sman een bakblik de oven in. Be- roemd in Zoetermeer en omstreken was de fabriek om de Wilhelmentjes, dunne luxe koekjes.

In 1950 is het Wilhelminapark aangelegd als herdenkingspark voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. Net na de aanleg maakt het een nog wat kale indruk, maar de langgerekte vorm deed het park ook toen al groter lijken dan het in werkelijkheid is. Het stenen bruggetje verbond het park met de Julianalaan. Bij het hekje rechts konden de eendjes worden gevoerd.

Rond 1950 stak margarinefabrikant Huug Brinkers uit een vorm van hobbyisme geld in de hardglasfabriek van Pieterman en haalde de productie naar Zoetermeer. In 1953 kwam er een nieuwe fabriek aan de Bijdorplan. De foto toont nog de oude productiehal aan de Dorpsstraat.

Aannemersbedrijf Bontenbal had volop werk in het Zoetermeer van de jaren 1950. Bij vele bouwprojecten was het bedrijf betrokken. Bijzonder is dat hiervan in opdracht foto's zijn gemaakt. Metselaar S. Vroedsteyn stapelt hier stenen voor woningen in de Zeeheldenbuurt in 1959.

“Waar Rijnland, Schie- en Delfland zich aan elkander palen, daar noodt de Wallenwetering een ogenblik tot dralen” stond in 1954 in de ruit van het oude Caltexstation aan de Rijksweg. Deze pomp lag een stuk oostelijker dan het huidige benzinestation, bij de Delftsewallenwetering.

Roos Warenhuis aan de Dorpsstraat 154-156 had in 1954 alles in huis wat een gezin nodig had om zich in te richten. Een eethoek, een zithoek, rotan stoeltjes, stoffering en lampen. Een kolenkit en rookgerei waren toen nog onmisbaar.

Begin jaren (19)50 kwamen vanwege de woningnood nog veel houten noodwoningen voor. Ze hielden het soms wel tientallen jaren uit. Dit is het huis “Oog om Oog” op de hoek van de Jan Hoornstraat en de Rokkeveenseweg waar Freek Loonstra met zijn vrouw, zeven dochters en een zoon woonde.

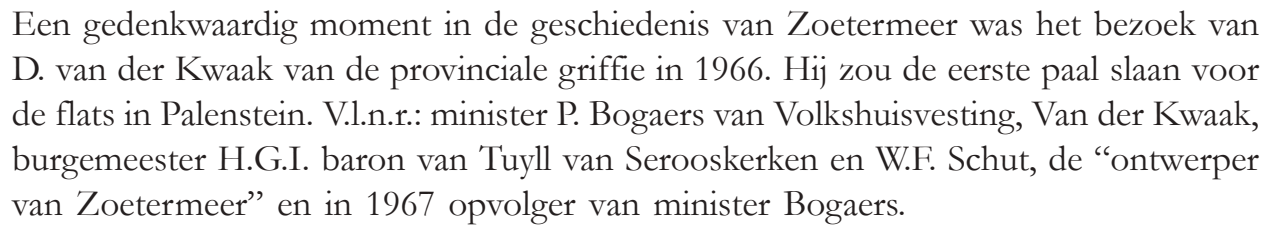
Landbouwvereniging De Eendracht werd in 1899 opgericht door een aantal boeren met als doel gezamenlijk te kunnen inkopen en elkaar te ondersteunen. De vereniging exploiteerde tot 1988 een weegbrug voor vrachtwagens op de hoek Den Hoorn – Zegwaartseweg. Henk van der Most was vanaf 1954 tot het einde beëdigd weegmeester.

Al in de 18e eeuw stond aan de Leidsewallen 36 herberg het Bonte Paard. In 1960 werd het café uitgebaat door Henk den Hollander, die getrouwd was met een dochter van de vorige eigenaar, Jan van Diemen. Jan was ook timmerman. De werkplaats staat rechts op de foto.

De nieuwe buurten in het Dorp hadden ook winkels nodig. Aan de Oranjelaan en het Piet Heinplein verrezen moderne complexen met woningen boven de winkels. Ruime parkeergelegenheid was ook toen al een voorwaarde zoals hier op het Piet Heinplein, dat wekelijks ook voor de markt werd gebruikt.

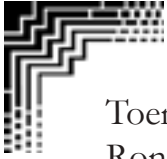
Vanaf 1651 vormde dit huis aan de Leidsewallen een onderkomen voor drie gezinnen. De foto van de achterzijde is echter gemaakt vlak voor de sloop omstreeks 1960. Het was toch te bouwvallig geworden.

Tot 1957 was er scheepvaartverkeer tussen Zoetermeer en Oude Rijn en Vliet mogelijk. Om de verschillende waterpeilen te overbruggen waren sluisjes nodig. De sluis van Spijker aan de Slootweg, genoemd naar de molenaar die ernaast woonde, heette officieel het Elleboogse Verlaat. Op de achtergrond het Benthuizerverlaat, een vergelijkbare constructie.

Toen nog lang niet iedereen een auto had, was de bus een belangrijk vervoermiddel. Rond 1960 onderhield Citosa een busdienst op Gouda. Hier de halte in de Schoolstraat. Het Piet Heinplein was nog niet aangelegd.

Katholieke meisjes kregen in de jaren 1960 kookles (op butagas) van zuster Lamberta. De leerlingen v.l.n.r.: Nel Bolleboom, Bep Bos, Jannie Bierman, Riet van der Burg, Ina van der Helm en Bep Kneppers.

Tot circa 1990 had Zoetermeer een op- en afrit van de Rijksweg bij Nutricia in de Stationsstraat. Aan de overkant stond Paviljoen Zoetermeer van de familie Van der Meer, in die tijd een druk bezocht wegrestaurant.

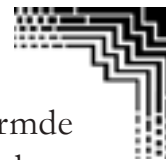
Jo Duiniveld richtte in de jaren vijftig de R.K. Ontwikkelingsclub op, ook wel de Sprekersclub genoemd. Hoofddoel was het leren spreken in het openbaar. Het bestuur in 1967 v.l.n.r.: A. van den Broek, C. Havenaar, J. Duiniveld, W.A. Kuiper en L. van der Goes.

Geheel volgens de stedenbouwkundige opvattingen van de jaren 1960 bouwde Zoetermeer hoge galerijflats, waarvan de woningen zeer gewild want ruim van opzet waren. Zeker als je uit een Haagse portiekwoning of van kamers bij schoonouders kwam. De Ambachtsherenlaan in 1972.

Tot 1981 was het gemeentehuis van Zoetermeer gevestigd in de oude hervormde pastorie aan de Dorpsstraat. In de loop der jaren was er wel een “blokhut” achter gebouwd, kwam er een houten noodgebouw in de tuin rechts en werden omliggende huizen in gebruik genomen door het toenemende aantal ambtenaren. In 1972 staat bode R.M. Klappe op de uitkijk.

Op 30 september 1974 reikte wethouder M.J. Bruin de sleutel uit aan de eerste bewoners van het Vreebos in Meerzicht. Voor de huizen met moderne carports zijn voor de gelegenheid vlaggen geplaatst.

Pas toen Centrum West midden jaren 1980 in gebruik werd genomen, verloor busstation Marijkestraat zijn functie als knooppunt van het openbaar vervoer in Zoetermeer. In 1972 reden de bussen van West-Nederland, de opvolger van Citosa, nog af en aan.

Een fenomeen uit de jaren 1970 zijn de daktuinen die bij verschillende flats zijn aangelegd, bovenop de parkeergarages. De tuinen waren bedoeld voor gemeenschappelijk gebruik en bevatten grasvelden, struiken, speeltoestellen en vaak ook waterpartijtjes. Dit is de achterzijde van de Van Leeuwenhoeklaan.

In 1972 kreeg Zoetermeer een nieuwe op- en afrit van en naar de Rijksweg. Dit was een tijdelijke installatie, een zogenaamde Baileybrug, die aansloot op het Bredewater in Meerzicht. De brug verdween toen de Afrikaweg werd aangelegd maar het talud ligt nog steeds verscholen tussen de bomen.

De eerste straten in het nieuwe Zoetermeer kregen namen uit de Geuzentijd, toen hier strijd werd geleverd voor het ontzet van Leiden in 1574. Aan de Van der Werffstraat kwamen begin jaren 1970 bungalows en drive-in woningen, voor een woonbuurt redelijk experimenteel.

De Meerzichtlaan in volle glorie rond 1976, vóór de aanleg van de Zoetermeer Stadslijn. De boompjes waren nog klein, het kindertal groeiend, de modder volop aanwezig en de benzine was van de Fina. Op de achtergrond het Laveibos.

De aanleg van de vijver voor Wijkcentrum Meerzicht in 1975. Het door architect Alberts ontworpen gebouw met vele trappen, gangen en niveauverschillen huisvestte onder andere een bibliotheek, grote kerkzaal, jongerensoos en diverse kleine ruimten. Het is in 2001 gesloopt.

Bij de ontwikkeling van Zoetermeer was bedacht dat elke wijk een buurtwinkelcentrum zou krijgen. Driemanspolder kreeg zo “De Vijverhoek” voor de dagelijkse boodschappen. Het in het zicht laten van de constructie is typerend voor de bouw van rond 1970.

Verantwoording

De foto's of soms reproducties daarvan berusten alle in de collectie van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer. Wanneer de herkomst was vastgelegd of te achterhalen, is deze hieronder vermeld. Ook zijn de fotografen wanneer bekend vermeld. Het Historisch Genootschap heeft zich ingespannen om het materiaal rechtenvrij te verwerven. Wanneer u desondanks meent in uw auteursrecht tekort te zijn gedaan, gelieve u dit te melden aan de uitgever.

Herkomst

Historische Kring Benthuisen: 52
mw. M. Bos: 25, 27, 31, 33, 34, 36
E.W. van den Burg: 101
mw. M.J. van Doornen: 59, 74
W. van Duijvenbode: 56, 92
mw. C. Hermus-Hoogduin: 64, 81
J. Hoogerdijs: 32
A. Kerstens: 80
H. Klos: 38
A. van der Linden: 9
....Louis: 95
H. Muilwijk: 70
N. Nieuwenhuijsen: 84
N. Noman-Bierman: 55
M. Pos: 75
R.A. Roos: 98
mw. Van der Slik-Veldhuizen: 51
C. van der Sman: 37, 93
J. Smits: 104
mw. Smolenaars: 57
C. Snip: 103
E. van Spaendonck: 68
mw. A. van der Spek: 60
J. van der Spek: 11, 53
A.P. van Wensveen: 29

Fotografen

Foto Beck, Den Haag: 97
J. Bicker Caarten: 105
J.J. Brandes, Den Haag: 67
G.P. van den Broek, Zoetermeer: 83, 85, 96
J. du Clou, Zoetermeer: 100
C. Dekker / Foto Studio, Zoetermeer: 55
Film- en Fotodienst Binnenlandse Strijdkrachten: 72
Fotobedrijf Positief, Scheveningen: 106
J. Goedeljee, Leiden: 8
W. Hoogkamer, Zoetermeer: 111
A. Hoogland, Zoetermeer: 118
Jos Pe, Arnhem: 87, 89, 94
Henri Kaem, Zoetermeer: 92
W. Klein, Zoetermeer: 117
J.W.L. Koch, Hilversum: 63
L.H. Zieck, Den Haag: 73
T. Kroeze, Rotterdam: 112
M.J.A. van Leeuwen, Den Haag: 13-17, 19, 31, 34, 53
W. de Maar, Rijswijk: 110, 114, 115, 116, 119
Foto Van der Neut, Zoetermeer: 42, 50
Foto Numan, Zoetermeer-Zegwaart: 20, 29
D. Pander, Leiden: 9
Foto van der Reyken, Delft: 66
A.C. Thomann, Utrecht: 18
M. Verveer, Den Haag: 6, 7
A.H. van Welie, Den Haag: 71